

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 32/2013-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. januára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. I., K., MUDr. B. B., H., M. R., K., a A. J., K., zastúpených advokátkou JUDr. K. Š., Česká republika (spolupracujúci advokát pre doručovanie Mgr. D. T., K.), vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 16 C 83/2008 a Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 15 Co 32/2011, za účasti Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. I., MUDr. B. B., M. R. a A. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. decembra 2012 doručená sťažnosť M. I. (ďalej len „sťažovateľka 1“), MUDr. B. B. (ďalej len „sťažovateľ 2“), M. R. (ďalej len sťažovateľka 3“) a A. J. (ďalej len „sťažovateľka 4“, všetci spolu len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 144 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6, čl. 13, čl. 14 a čl. 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaniach vedených Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 16 C 83/2008 a Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 15 Co 32/2011, za účasti Slovenskej republiky – Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“). Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 14. decembra 2012.

Zo sťažnosti a z doplnujúceho podania doručeného ústavnému súdu 8. januára 2013 vyplýva, že rozsudkom okresného súdu č. k. 16 C 83/2008-216 z 21. októbra 2010 bola zamietnutá žaloba sťažovateľov proti žalovanému ministerstvu o odškodnenie. Rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Co 32/2011-287 z 9. októbra 2012 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Rozsudok krajského súdu bol právnenému zástupcovi sťažovateľov doručený 15. októbra 2012. Uvedenými rozhodnutiami došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov podľa ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu.

Rodičia sťažovateľov museli opustiť územie Podkarpatskej Rusi (nazvanej tiež Zakarpatská Ukrajina) z dôvodov maďarskej okupácie, resp. optovania po pripojení územia Zakarpatskej Ukrajiny k Zväzu sovietskych socialistických republík, avšak zanechali tam svoj nehnuteľný majetok.

Vo vzťahu k sťažovateľke 1 jej otec JUDr. A. B. 19. apríla 1947 podal prihlášku k súpisu majetku zanechaného na území Podkarpatskej Rusi v celkovej hodnote 312 000 Kčs. Za uplatnené nehnuteľnosti dostal odškodnenie iba za ich časť vo výške 23 458 Kčs na základe rozhodnutia O. v B. z 15. apríla 1960. Vyššia čiastka nebola poskytnutá s ohľadom na skutočnosť, že údajne nešlo o majetok majúci povahu osobného alebo drobného súkromného vlastníctva. Prihlášku podal aj brat sťažovateľky 1, V. B., 19. apríla 1947 (jeho jedinou dedičkou je sťažovateľka 1). V jeho prípade išlo o majetok v celkovej hodnote 565 240 Kčs, za ktorý nebola poskytnutá žiadna náhrada. Podľa oznámenia O. v B. náhrada nebola poskytnutá, pretože išlo o majetok, ktorý nemal povahu osobného alebo drobného súkromného vlastníctva.

Pokiaľ ide o sťažovateľa 2, prihlášku k súpisu majetku podal jeho otec, dr. I. B. 13. marca 1947. Išlo o majetok v celkovej hodnote 400 000 Kčs. Za tento majetok nebola poskytnutá žiadna náhrada, lebo i v tomto prípade nešlo podľa vyjadrenia ministerstva o majetok majúci povahu osobného alebo drobného súkromného vlastníctva.

Sťažovateľka 3 a sťažovateľka 4 podali prihlášku k súpisu majetku priamo, a to 15. marca 1947. Išlo o majetok v celkovej hodnote 127 850 Kčs. Dostali však náhradu iba vo výške 18 762 Kčs, a to z rovnakých dôvodov, ako v predchádzajúcich prípadoch.

Nie je pravdou, že by správne konania týkajúce sa sťažovateľov prebehli v súlade s platnými právnymi predpismi a že boli skončené vydaním správnych rozhodnutí. Rozhodnutia buď neboli vydané vôbec žiadne, alebo bolo rozhodnuté iba o časti veci a v ďalšej časti nebolo rozhodnuté rozhodnutím v zmysle správneho poriadku. Za rozhodnutie v zmysle správneho poriadku v zásade nemožno považovať neformálne príписы, proti ktorým neexistovali ani žiadne opravné prostriedky.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd pochybil, keď sa zaoberal prakticky prevažne hodnotením veci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a nesústredil sa na odškodnenie podľa zákona č. 42/1958 Zb. o úprave niektorých nárokov a záväzkov súvisiacich so zjednotením Zakarpatskej Ukrajiny s Ukrajinskou sovietskou socialistickou republikou (ďalej len „zákon o úprave niektorých nárokov“), ktoré bolo a je predmetom konania. Sťažovatelia opakovane trvali na tom, že vyhláška č. 159/1959 Ú. v. o vnútroštátnom usporiadaní niektorých nárokov podľa zákona č. 42/1958 Zb. týkajúcich sa Zakarpatskej Ukrajiny (ďalej len „vyhláška“) je diskriminačná, lebo vo svojom § 3 rozlišuje osobné a súkromné vlastníctvo, v dôsledku čoho vznikol rozpor s čl. 4 ods. 3 a čl. 11 ods. 1 listiny, čo zakladá neúčinnosť týchto ustanovení vyhlášky dňom 31. decembra 1991. Všeobecné sudy sa tiež nezaoberali otázkou neplatnosti nedostatočného zmocňovacieho ustanovenia pre vydanie vyhlášky či otázkou rozporu s Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach. Všeobecné sudy mali dospieť k záveru, že je na mieste aplikovať vyhlášku, a následne sa mali zaoberať jej súladom s ústavným

poriadkom, pokiaľ by nezistili, že protiústavné ustanovenia tejto vyhlášky stratili svoju účinnosť pre rozpor s čl. 11 ods. 1 listiny. Vzhľadom na text vyhlášky nemohli všeobecné sudy dospieť k záveru, že by táto bola v súlade s ústavným poriadkom, a preto ho mali predložiť ústavnému súdu v zmysle § 144 ústavy s návrhom na zrušenie protiústavných ustanovení. Žiaden zo všeobecných súdov však takýmto spôsobom nepostupoval.

Sťažovatelia navrhujú vydať nález, ktorým by boli rozsudky okresného súdu č. k. 16 C 83/2008-216 z 21. októbra 2010 a krajského súdu č. k. 15 Co 32/2011-287 z 9. októbra 2012 zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Domáhajú sa tiež náhrady trov konania.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 15 Co 32/2011-287 z 9. októbra 2012 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 16 C 83/2008-216 z 21. októbra 2010. Podľa názoru krajského súdu je v danom prípade nesporné, že právni predchodcovia sťažovateľov boli v súvislosti s núteným opustením územia Zakarpatskej Ukrajiny odškodňovaní podľa zákona o úprave niektorých nárokov a vyhlášky, ktorá stanovila kritéria odškodnenia za nehnuteľný majetok majúci povahu osobného alebo drobného súkromného vlastníctva a určila okruh oprávnených a časové limity, v ktorých mohli oprávnené osoby svoje nároky na odškodnenie s úspechom uplatniť. V ustanoveniach vyhlášky (i naďalej platnej na území Slovenskej republiky) normotvorca časovo, vecne a personálne vymedzil okruh vzťahov, na ktoré sa vzťahujú nároky na odškodnenie. Normotvorca tým zároveň stanovil aj rámec súdneho rozhodovania o odškodnení, keď o podmienkach a rozsahu odškodňovania môže byť súdmi rozhodované len v rámci prejavu vôle štátu, teda v rámci vyhlášky. V danej veci treba uviesť, že je vecou štátu, aby v prijatej zákonnej úprave určil, za akých podmienok budú poškodené osoby odškodnené, rozsah odškodňovaného majetku a časové limity odškodnenia. Na základe uvedenej úvahy a s prihliadnutím na to, že právne predpisy vzťahujúce sa na zákonné podmienky na poskytnutie odškodnenia sú i naďalej platné a neumožňujú dodatočné odškodnenie osôb, ktorým bola náhrada už poskytnutá, alebo osôb, ktoré nespĺňali podmienky na poskytnutie náhrady, je zamietajúce rozhodnutie okresného súdu vecne a právne správne. V danej veci

by rozhodovanie o sporných nárokoch na odškodnenie nad rámec zákona o úprave niektorých nárokov a vyhlášky znamenalo prekročenie procesného oprávnenia všeobecných súdov, lebo by sa zaoberali vecou nad rámec svojich oprávnení. V súvislosti s námietkou o povinnosti predložiť vec na rozhodnutie ústavnému súdu na konanie o nesúlade vyhlášky so súčasným právnym poriadkom treba uviesť, že takýto postup by bol namieste v prípade, ak by konajúci súd dospel k tomu, že vyhláška je v rozpore s ústavou, zákonom alebo medzinárodnou zmluvou. Keďže z obsahu odôvodnenia rozsudku okresného súdu takáto úvaha nevyplýva, nebol ani dôvod na to, aby okresný súd uvedeným spôsobom postupoval.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo

slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Jadrom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov, podľa ktorého správne konania týkajúce sa ich odškodnenia (resp. odškodnenia ich právnych predchodcov) neboli onoho času ukončené, pretože o nimi uplatnených nárokoch nebolo rozhodnuté buď vôbec, alebo v určitej časti. Na tomto tvrdení je založená celá ďalšia argumentácia vychádzajúca z toho, že i v súčasnosti je povinnosťou príslušných orgánov neuspokojenou časťou uplatnených nárokov sa ďalej zaoberať a o nich rozhodnúť. Keďže sa má o týchto ďalších nárokoch rozhodovať až teraz, je podľa sťažovateľov oprávnená požiadavka, aby sa skúmala ústavná konformnosť právnych predpisov, ktoré sa na odškodnenie vzťahujú a ktoré pochádzajú z doby, v ktorej sa základné princípy právneho štátu a ľudské práva dôsledne nerešpektovali.

Podľa názoru ústavného súdu treba závery všeobecných súdov považovať v podstate za dostatočné a presvedčivé. Nemožno ich teda hodnotiť ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovatelia majú na vec iný názor, nemôže bez ďalšieho znamenať porušenie označených práv.

Aj podľa názoru ústavného súdu správne konania o uplatnených nárokoch sťažovateľov boli ukončené, keďže z dokumentov, ktoré sťažovatelia predložili, celkom jasne vyplýva, v akej miere (výške) boli nimi uplatnené nároky uspokojené, resp. neuspokojené, a to vrátane dôvodov, pre ktoré nebol ten-ktorý nárok uspokojený. Nie je vecou ústavného súdu skúmať, či v čase prebiehajúcich konaní mali alebo nemali sťažovatelia (ich právni predchodcovia) možnosť domáhať sa preskúmania výsledkov správneho konania, resp. akými prípadnými právnymi prostriedkami by tak mohli vtedy urobiť.

V zásade možno povedať, že vzhľadom na ukončenie správnych konaní týkajúcich sa sťažovateľov ešte pred februárom 1948, ďalšie odškodnenie za nehnuteľný majetok by bolo možné iba na základe reštitučného zákonodarstva, ktoré by zrejme muselo vychádzať z toho, že peňažná čiastka poskytnutá Československej republike Zväzom sovietskych socialistických republík na účely náhrady za nehnuteľný majetok mnohonásobne prevyšovala sumu, ktorú napokon Československá republika svojim občanom skutočne vyplatila (teda, že prevažujúcu časť týchto finančných prostriedkov si ponechala pre seba).

Ústavný súd poukazuje aj na to, že sťažovatelia sa so svojimi neuspokojenými nárokmi obrátili najprv na ministerstvo s požiadavkou, aby proces ich odškodnenia bol ukončený. Potom, čo ministerstvo zaujalo k ich požiadavkám odmietavé stanovisko, obrátili sa so žalobou o priznanie príslušných čiastok na všeobecné súdy. Podľa názoru sťažovateľov ukončenie ich odškodnenia má byť v právomoci orgánov verejnej správy, ktoré však podľa nich svoju povinnosť konať a rozhodnúť popierajú a sú z tohto pohľadu nečinné.

Podľa § 250t ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku fyzická alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu

spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť.

Možno konštatovať, že pri právnom názore, ktorý sťažovatelia zastávajú, by mali postupovať v zmysle citovaného ustanovenia, teda v rámci správneho súdnictva postupom podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Napokon treba uviesť, že vo vzťahu voči ministerstvu treba sťažnosť považovať za zjavne neopodstatnenú primárne preto, že účastníkmi konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sú iba sťažovateľ 2 a orgán, ktorý svojím právoplatným rozhodnutím označené práva mal porušiť, a preto ministerstvo nemožno považovať za účastníka tohto konania, teda za subjekt pasívne legitimovaný.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2013